

Karsten Friis-Jensen 1947-2012

af Marianne Pade

Med Karsten Friis-Jensens uventede og alt for tidlige død i juli måned i år har Danmark mistet en af sine største kendere af den latinske middelalderlige litteratur.

Karsten Friis-Jensen, der var klassisksproglig student fra Metropolitanskolen, blev først indskrevet på musikstudiet, inden han begyndte at læse klassisk filologi på Københavns Universitet, og han markerede dermed tidligt to hovedpoler i sine mange interesseområder. Hans speciale om klassikerparallellerne i Saxo Grammaticus' *Gesta Danorum*, publiceret på Museum Tusulanums Forlag som monografien *Saxo og Vergil* i 1975, lagde grunden, også metodisk, til hans mangeårige beskæftigelse med Saxos værk. Efter kandidateksamen påbegyndte han som forskningsstipendiat på det daværende Institut for Klassisk Filologi på Københavns Universitet arbejdet med disputatsen om Saxo, samtidig med at han i samarbejde med Minna Skaftø Jensen begyndte en større kortlægning af dansk nylatinsk litteratur. Deres fælles bidrag blev publiceret i andet bind af *Dansk litteraturhistorie* fra 1984. Det var en anerkendelse af hans status inden for studiet af nylatin, at han i 1988-91 var medlem af bestyrelsen for International Association for Neo-Latin Studies og hovedarrangør af selskabets ottende internationale kongres i København. Fra 1983-1985 var han dansk medarbejder på den store latinske ordbog, *Thesaurus Linguae Latinae*, i München. Hvad der umiddelbart kunne ses som et intermezzo i Friis-Jensens faglige liv, var derimod en vigtig del af hans udvikling som forsker, idet den metodologi han tilegnede sig som medarbejder på *Thesaurus* blev væsentlig for hans senere arbejde, ligesom han altid opretholdt de mange faglige kontakter og nære venskaber, han knyttede i årene i München. Efter hjemkomsten var han tilknyttet Institut for Græsk og Latinsk Middelalderfilologi (KU), og i 1990 blev han ansat som lektor sammesteds. IGLM blev slået sammen med Institut for Klassisk Filologi med navnet Institut for Græsk og Latin, der nu er en del af Saxo Instituttet på KU. I 1987 blev Friis-Jensen dr.phil. med disputatsen *Saxo Grammaticus as Latin poet. Studies in the verse passages of the Gesta Danorum* (Rom). I 2005 udkom hans store tekstkritiske udgave af Saxos *Gesta Danorum* (København), ledsaget af Peter

Zeebergs danske oversættelse. I sine sidste år arbejdede Friis-Jensen dels med den kommenterede tekstkritiske udgave af *Gesta Danorum* til Oxford Medieval Texts, hvor den vil udkomme sammen med Peter Fishers engelske oversættelse, dels med en tekstkritisk udgave af Sven Aggesen og med to større værker om Horats i middelalderen.

Karsten Friis-Jensen sad i mange år i bestyrelsen for Museum Tusulanums Forlag, i de senere år som formand. Han var en af drivkræfterne i Forum for Renæssan-cestudiers arbejde fra Forums grundlæggelse i 1984. Han sad i bestyrelsen for Det Danske Sprog- og Litteraturselskab 1992-2002, i redaktionen for tidsskriftet *Classica et Mediaevalia* fra 1992 og var medlem af Det Humanistiske Forskningsråd 1999-2005. Han sad endvidere i bestyrelserne for Dansk Selskab for Oldtid og Middelalder og Filologisk Historisk Samfund. Han blev indvalgt i Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab i 1997 og var formand for kommissionen for Thesaurus Linguae Latinae fra 1999 og klasserepræsentant for den humanistiske klasse i præsidiet 2007-2012. Ved sin død var han netop blevet genvalgt for endnu en periode.

Karsten Friis-Jensen har udgivet seks bøger og en lang række videnskabelige artikler. I anledning af sin 60 års fødselsdag modtog han festskriftet *Album amicorum (Renæssanceforum 3, 2007)*.

*

Karsten Friis-Jensen har arbejdet med næsten alle perioder af den latinske litteratur, men de områder der interesserede ham mest, og hvor han har leveret banebrydende forskning, er latinsk middelalder- og nylatinsk litteratur. Hans arbejde med dansk nylatin bidrog væsentligt til, at denne vigtige del af 1500 og 1600-tallets danske litteratur blev draget frem og indsat i en samtidig kontekst, han har ændret vores forståelse af middelalderens litteratursyn, og med sine studier af Saxo har han opnået, at *Gesta Danorum* er blevet anerkendt som et hovedværk i det tolvte århundredes europæiske litteratur.

Saxo

Hvor tidligere forskning mest havde fokuseret på den norrøne digtning, der formodedes at ligge bag *Gesta Danorum*, analyserede Karsten Friis-Jensen Saxos klassiske latinske modeller, ikke mindst Horats, og han viste hvordan Saxos formål ikke bare var at skrive danmarkshistorie, men at gøre det i det raffinerede klassicerende

idiom, der var præget af den franske *avantgarde*, og som var en del af det tolvte århundredes internationale latinkultur. Karsten Friis-Jensens tekstkritiske arbejde med *Gesta Danorum* viste nødvendigheden af at studere ikke blot saxotekstens, men også de forfatteres overlevering, som Saxo imiterede. Hans detaljerede studier af de sproglige idealer i den såkaldte tolvte århundredes franske renæssance, der var en del af Saxos kulturelle baggrund, har flere gange gjort det muligt for ham at rette fejl indført af tidligere saxoudgivere. Den konsekvente og eksplicitte opmærksomhed på betingelserne for vidensudbredelse i en håndskriftkultur og på nødvendigheden af at genskabe Saxos sproglige forventningshorisont udgør en af de banebrydende nyskabelser i Friis-Jensens arbejde med Saxo og i udgivelsesmetode i det hele taget.

Horats

Karsten Friis-Jensen har publiceret om horatsreceptionen i middelalderen i tekstudgaver og videnskabelige artikler, til dels i forbindelse med hans arbejde med Saxo. Her kan nævnes den partielle udgave af odekommentaren kendt efter sit incipit som *Auctor iste Venusinus* samt udgaven af den meget udbredte *Materia*-kommentar til *Ars poetica*, begge trykt i *Cahiers de l'institut grec et latin du Moyen-Age*, henholdsvis 57 (1988) og 60 (1990). Friis-Jensens banebrydende tilgang til materialet har ikke blot givet os væsentlig ny viden om horatsreceptionen, men også om andre store middelalderlige og renæssanceforfattere som Saxo og Petrarca. Hans analyser af horatsparallelterne i Saxo har vist, at også Horats' lyriske digte, i modsætning til tidligere antaget, var meget læste og imiterede i middelalderen. Også i arbejdet med Horats viste Friis-Jensen sin bevidsthed om betingelserne for bogproduktion og værkudbredelse i en håndskriftkultur. Ligesom man må identificere den specifikke kopi af en tekst, en forfatter har brugt, eller den familie teksten tilhører, for at kunne afgøre denne teksts indflydelse i et givent miljø, således må man også kende de kommentarer til teksten, der var i brug i dette miljø. Friis-Jensen har f.eks. vist, at Petrarcas omfattende horatsimitation, såvel i *Canzonieren* som i hans latinske digtning – og i hans selviscenesættelse som digter – genspejler den samtidige kommentartradition og helt præcist den kommentar, han selv ejede. Friis-Jensens store viden om kommentartraditionen gjorde ham selvskreven til at lede arbejdet med de middelalderlige horatskommentarer til

Catalogus translationum et commentariorum (nuværende generalredaktør Greti Dinkova-Bruun, Toronto).

Karsten Friis-Jensen gik bort midt i en meget lykkelig periode af sit liv, hvor han fagligt var optaget af det store projekt om Sven Aggesen, som han kunne hellige sig takket være en stor ekstern bevilling, og privat glædede sig over huset i Aspremont i Sydfrankrig, hvor han hyppigt opholdt sig med familie og gode venner. Hans skarpe intellekt, videnskabelige omhu og omfattende viden, hans personlige integritet, venlighed og store generøsitet vil blive savnet af kolleger, studerende og venner i ind- og udland.